

Türkiye ile Romanya arasında Ankarada 17 teşrinievvel 1933 tarihinde imzalanan dostluk, ademi tecavüz, hakem ve uzlaşma muahedesinin tasdikına dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 13/III/1934 - Sayı : 2652)

No.
2383

Kabul tarihi
6 - III - 1934

BİRİNCİ MADDE — Türkiye ile Romanya arasında Ankarada 17 teşrinievvel 1933 tarihinde imzalanan dostluk, ademi tecavüz, hakem ve uzlaşma muahedesini kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun ahkâmını icraya Hariciye vekili memurdur.

10 mart 1934

TÜRKİYE - ROMANYA DOSTLUK, ADEMI TECAVÜZ, HAKEM VE UZLAŞMA MU-AHEDESİ

Türkiye Reisi Cumhuriyeti ile Haşmetlû Romanya Kırallığı,

Umumî sulhun devam ve bekasına aynı derecede bağlı olarak,

İki memleket arasında çıkabilecek ihtilâfların muslihane tarzı tesviyesini hazırlamak suretile Türkiye ile Romanyanın umumî sulhun devamı emrinde müteakabil bir itimat fikrile teşriki mesai etmeleri lüzumuna kani bulunarak,

İki Devletin de, harbe müracaat olunmamasına mütedair 27 ağustos 1928 tarihli Paris Misakını ve mütecevizi tarif eden 3 ve 4 temmuz 1933 tarihli mukaveleleri imza etmiş olduğunu göz önünde bulundurarak,

Türkiye ile Romanya arasında mevcut olan ve kendilerince istikbal için bir zâman teşkil eden dostluk bağlarını iki memleketin müşterek menfaatleri namına kuvvetlendirmek arzusuyla,

Aralarında bir Dostluk, Ademi tecavüz, Hakem ve Uzlaşma Muahedesini aktetmeğe karar vermişler ve bu hususta:

Türkiye Reisi Cumhuriyeti:

Türkiye Hariciye vekili ve İzmir mebusu Doktor Tefik Rüştü Beyefendi Hazretlerini,

Haşmetlû Romanya Kırallığı:

Romanya Hariciye Nazırı Müsyü Nicolas Titutescu Hazretlerini murahhas tayin eylemişlerdir.

Mezkûr murahhaslar, usulü dairesinde tanzim edilmiş olduğu görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı takarrür ettirmişlerdir.

Madde — 1

Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Kırallığı ve Milletleri arasında gayrikabili ihlâl bir sulh ve samîî ve ebedî bir dostluk mevcuttur ve mevcut olacaktır.

Madde — 2

Millî siyasetlerinin bir vasıtası olarak birbirine karşı ne harbe ne de 3 ve 4 temmuz 1933 tarihli mukavelelerde tarif edilen şekilde tecavüze müracaat etmemek ve bu itibarla da ahar tarafından yapılan bir tecavüz hareketine iştirak etmemek hususunda evvelece girişmiş oldukları taahhütlere sadık bulunan Yüksek İki Âkit Taraf bundan maada başka Devletler tarafından teşebbüs olunacak her tecavüze veya her hangi bir tecavüze iştiraki ve keza iki memleketten biri aleyhine yapılacak her tecavüz anlaşmasını takbih eylemek taahhüdünde bulunurlar.

Madde — 3

Yüksek Âkit Taraflar, karşılıklı itirazı mucip olabilecek bir hakka müteferri olarak işbu muahedenin meriyet iktisabından sonraki vaziyet veya vakıalardan tevellüt edip mutat diploması usullerile ve makul bir mühlet zarfında halledilemeyecek olan her ihtilâfı aşağıda derpiş olunan tarzda uzlaşma veya adlî tesviye veyahut hakeme müracaat tarikile halletmeği taahhüt ederler.

Yüksek İki Âkit Taraf, Beynelmilel daimî adalet divanı nizamnamesininin 36 mcr maddesinin ihtiyarî hükmüne iltihakları sırasında dermeyan ettikleri kuyudu ihtirazyeyi işbu itilâfnamenin tatbiki hakkında da muhafaza eylerler ve diğer taraftan yukarıda zikrolunan taahhüdün, şu hususlarda tatbik edilemeyeceği hususunu da kabul ederler:

1) Hususî şahısların Yüksek Âkit Taraflardan biri aleyhinde ileri sürebilecekleri iddialara müteallik olup Âkit Taraftan birine ait salâhiyettar millî mahkemeler tarafından katî olarak hal ve fasledilecek olan ihtilâflara;

2) Hukuku düvelin dahilî hukuk gibi munhasıran Devletlerin salâhiyetlerine terkettiği veya hukuku hükümraniye müteallik meselelere ait ihtilâflara;

3) İki Tarafın arazi statülerine taallûk eden ihtilâflara.

Madde — 4

Yüksek Âkit Taraflar arasında meri bulunan diğer Mukavelelerde, tarzı tesviyeleri hakkında bir usulü mahsus takibi derpiş edilmiş olan ihtilâflar bu Mukaveleler ahkâmına tevfikân hal ve tesviye olunacaktır.

Madde — 5

İki Taraf ihtilâfı bir Hakem Mahkemesine tevdi hususunda mutabık iseler, bir tahkimname kalemeye alacaklardır. İki Taraf Beynelmilel ihtilâfların muslihane tesviyesi için sadece 18 teşrinievvel 1907 La Haye [*] Mukavelenamesine müracaat etmek hususunda mutabık bulunmadıkları takdirde, mezkûr tahkimnamede hakemlerin intihabından ve ihtilâf mevzuundan maada hakemler tarafından takip olunacak usul ile tatbik edilecek esas kaideleri de tayin ve tesbit edeceklerdir.

Madde — 6

Âkit Taraflar ihtilâfı bir Hakem Mahkemesine tevdiye mutabık iseler, yukardaki maddede derpiş olunan tahkimname hususunda veya Hakemlerin tayininde uyuşmadıkları takdirde, üç ay evvel haber vermek şartile, iki Taraftan biri veya diğeri doğrudan doğruya tahriren ihtilâfı Beynelmilel Daimî Adalet Divanına sevkedebilir.

Madde — 7

Beynelmilel Daimî Adalet Divanının kararı veya Hakem Mahkemesinin hükmü Âkit Taraflarca hüsnü niyetle tatbik ve icra edilecektir.

Yukarda derpiş edilmiş olan şerait altında verilen Beynelmilel Daimî Adalet Divanı kararları

[*] de Martens, Yeni Umumî Muahedeler Külliyyatı, üçüncü seri, üçüncü cilt, sayfa 360.

nm veya Hakem Mahkemeleri hükümlerinin tefsir veya icrasının sebebiyet verebileceği müşkülât Âkitlerden biri veya diğeri tarafından tahriren vukubulacak müracaat üzerine Beynelmilel daimî Adalet Divanınca hal ve fasledilecektir.

Madde — 8

Yukarıda derpiş edilmiş olan şerait altında hakem veya Beynelmilel Daimî Adalet Divanı usulüne müracaattan evvel iki Âkit Taraf, aralarında bilitilâf, ihtilâfı işbu misakın derpiş etmekte olduğu uzlaşma usulile halledebilirler.

Uzlaşma teşebbüsünün akamete uğraması halinde ve 21 inci maddede derpiş edilmiş olan müddetin inkızasından sonra ihtilâf yukarıki maddelerde derpiş olunan şerait dahilinde, icabı hale göre Beynelmilel Daimî Adalet Divanına veya hakem mahkemesine sevkolunabilir.

Madde — 9

İki Âkit Taraftan biri canibinden diğesine bu hususta yapılacak talep üzerine üç ay zarfında daimî bir uzlaşma komisyonu teşkili iktiza edecektir.

Madde — 10

Daimî Uzlaşma komisyonu üç azadan mürekkep olacaktır. Yüksek Âkit Taraflardan her biri kendi tebaaları arasından müntahap bir komiser tayin edecektir.

Âkit Taraflar, aralarında bilitilâf ne yekdiğesinin tebaasından olmayan ne kendi arazisinde mütemekkin olmayan ve ne de hizmetinde bulunmayan bir reis intihap edeceklerdir. Reisin intihabı bundan evvelki maddede derpiş edilmiş olan müddet zarfında vukubulmadığı veya riyaset makamının inhilâlinden itibaren üç ay zarfında bir yenisinin intihabı halinde iki Taraf itilâf edemezse reis, Âkitlerden birinin tahrirî müracaati üzerine müştereken gösterilecek bir Devlet Reisi tarafından - kabul ederse - tayin edilecektir.

Komiserler üç sene için tayin olunurlar. Yeniden intihapları caizdir. Komiserler, yerlerine başkaları tayin edilinceye kadar ve her halde vazifeleri müddetinin inkızasına değin mevkilerini muhafaza edeceklerdir.

Hakem usulüne veya Daimî Adalet Divanına müracaat mesbuk olmadıkça Yüksek iki Âkit Taraftan her birinin kendi tarafından mansup Komiseri azil ve ana bir halef tayin etmeğe hakkı olacak ve Reisin tayinine muvafakatini geri almağa da hakkı olacaktır.

Vazife müddetinin inkızası, azil, vefat, istifa ve sair her hangi bir mâni dolayısıyla vukubulacak münhalâta en kısa müddet zarfında, tayinler için tesbit edilmiş olan usule tevfikkan, muktazi tayinlere tevessül edilecektir.

Madde — 11

Uzlaşma Komisyonuna müracaat, bilitilâf hareket eden iki Taraf canibinden ve böyle bir itilâf yoksa iki Taraftan biri canibinden Reise tahriren müracaat suretile vaki olacaktır.

İhtilâf mevzuunu ihtiva eyleyecek olan talepname, bir uzlaşmaya müncer olacak her türlü tedbire tevessül etmek için Komisyonu daveti tazammun edecektir. Eğer işbu talep yalnız Âkit Tarafların biri canibinden vukua gelmiş ise talebi vakii dermeyan eden Taraf aynı zamanda keyfiyeti diğere Tarafa bildirecektir.

Madde — 12

Âkit Taraflardan birinin bir ihtilâfı Uzlaşma Komisyonuna sevkettiği tarihten itibaren on beş gün müddet zarfında iki Taraftan her biri, ihtilâfı vakiim tetkiki için kendi Komiseri yerine bu hususta salâhiyeti mahsusayı haiz bir zati ikame edebilecektir.

Bu hakkı istimal edecek olan Taraf keyfiyeti hemen diğere Tarafa tebliğ edecektir. Kendisine

tebliğat ifa edilen Taraf, bu takdirde bu tebliğin kendisine yapıldığı tarihten itibaren kezalik on beş gün müddet zarfında aynı veçhile hareket eyliyecektir.

Madde — 13

Uzlaşma Komisyonu, Tarafeyn arasında hilâfına bir itilâf olmadıkça, Reis tarafmdan gösterilen mahalde toplanacaktır.

Madde — 14

Uzlaşma Komisyonunun vazifesi, münaziünfih meseleleri tenvir ve tavzih etmek, bu maksatla faydeli malûmat toplamak ve Âkit Tarafları uzlaştırmaya gayret etmek olacaktır.

Komisyon meseleyi tetkik ettikten sonra bir raporda ihtilâfın haline matuf teklifler serdedecektir.

Madde — 15

Uzlaşma Komisyonu nezdinde takip edilecek olan usul, vicahî olacaktır.

Komisyon, ittifakla ittihaz edilmiş olan hilâfına kararlar mevcut olmadıkça, takip olunacak usulü Beynelmilel ihtilâfların muslihane halline müteallik 18 teşrinievvel 1907 tarihli La Haye Mukavenamesinin 3 üncü faslında münderiğ ahkâmı hesaba katmak suretile bizzat kendisi tanzim edecektir.

Madde — 16

Uzlaşma Komisyonunun müzakereleri, Komisyonca Âkit Taraflarla mutabık olarak hilâfına karar verilmez ise, hafî olacaktır.

Madde — 17

Âkit Taraflar, Komisyon nezdine Komisyonla kendi aralarında aynı zamanda mütevassıt vazifesini görecek olan ajanlar, müşavirler ve mütehassıslar tayin etmek ve keza şehadetini faydeli addedecekleri her hangi bir şahsın istimamı da talep eylemek hakkını haiz olacaklardır.

Diğer taraftan Komisyon da her iki Tarafa mensup ajan, müşavir ve eksperlerden kendi Hükûmetlerinin rıza ve muvafakatile, huzuruna celbini faydeli göreceği her şahıstan, şifahî izahat talep etmeğe salâhiyettar olacaktır.

Madde — 18

Âkit Taraflar, Uzlaşma Komisyonunun mesaisini teshil etmeği ve bilhassa, mümkün olduğu kadar vâsi mikyas dahilinde, bileümle vesaik ve müfit malûmatı vermeği ve Komisyonun şahitleri veya mütehassısları celp veya istima etmesine imkân vermek için kanunlarının kendilerine bahşettiği bütün vasıtaları kullanmağı taahhüt ederler.

Madde — 19

Uzlaşma Komisyonu ihtilâfın kendisine arzedildiği tarihten itibaren dört ay zarfında raporunu verecektir. Meğer ki Tarafeyn bu müddeti temdit hususunda mutabık kalmış ola.

Raporun bir nüshası Âkit Taraflardan her birine tevdi edilecektir. Rapor ne hâdiseleri izah noktasından ne de hukukî esbabı mucibesi itibarile bir Hakem kararı mahiyetinde olmayacaktır.

Madde — 20

Uzlaşma Komisyonu kendi raporunda münderiğ tarzı tesviye teklifleri hakkında, Âkit Taraflarca verilecek kararın müddetini tesbit edecektir. Bu müddet, üç ayı tecavüz etmiyecektir.

Madde — 21

Komiserlerden herbirine, mesaisinin devamı müddetince, miktarı iki Taraf canibinden müstereken tayin edilecek bir tazminat verilecek ve her iki Taraf bu tazminattan müsavi bir hisseyi üzerine alacaktır.

Komisyunun mesaisinin istilzam edeceği masarifi umumiye de aynı veçhile taksim edilecektir.

Madde — 22

Bu misak tasdik olunacak ve tasdiknameleri en kısa müddet zarfında teati olunacaktır.

Misak, tasdiknameler teati edilir edilmez, meriyet mevkiine girecektir. Misak, meriyet mevkiine girdiği tarihten itibaren on sene meri olmak üzere aktedilmiştir.

Misak, bu müddetin inkızasından altı ay evvel feshedilmediği takdirde daha beş senelik bir müddet için tecdit edilmiş addolunacak ve ilerisi için aynı usul cari olacaktır.

İşbu misak müddetinin inkızasında Uzlaşma Komisyonunca veya Hakemce veyahut Adlî mahkemece rüyet edilmekte olan bir işte henüz hüküm lâhik olmamış ise bu hususta mesbuk olan müracaatler hakkında işbu Misak ahkâmı tatbik edilecektir. Meğer ki Âkitler başka suretle hareket edilmesi hususunda beyinlerinde mutabık kalmış ola.

17 teşrinievvel 1933 tarihinde iki nüsha olarak Ankarada tanzim edilmiştir.

Dr. Tefik Rüştü

N. Titulescu

<i>Cümhuriyet Reislğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	8 - III - 1934 ve 1/248
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhuriyet Reislğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	10 - III - 1934 ve 4/248
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 19 84 20 14:17,19,20,34:36